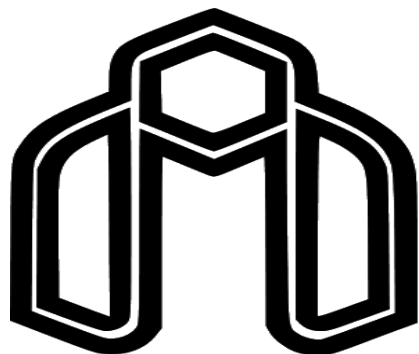

اخلاق معیشت

دانشگاه صنعتی شاهرود

۱. اهمیت و جایگاه
۲. کار در سیره اولیای دین
۳. نقش نیت در ارزشمندی کار
۴. رابطه اخلاق و معیشت
۵. نقش کار در تربیت و بهداشت روانی
۶. کار و احساس شخصیت

۱. اهمیت و جایگاه کار و تلاش و معیشت

- ۱- معیشت و اشتغال، از مهم‌ترین و پایدارترین مسائل بشری است.
- ۲- داشتن شغل آبرومند و درآمد مناسب شرط لازم برای داشتن یک زندگی خوب و موفق است.
- ۳- با کار و تلاش زندگی انسان شکوفا می‌شود.
- ۴- در سایه کار و تلاش سعادت دنیا و آخرت انسان تأمین می‌گردد.
- ۵- کار و شغل، وسیله‌ای برای امرار معاش و تأمین مایحتاج مادی زندگی است.

۱. اهمیت و جایگاه کار و تلاش و معیشت

۶- کار و تلاش از عوامل مهم در احساس شخصیت، عزت، استقلال و اعتماد به نفس است.

۷- کار یک وظیفه و مسئولیت اجتماعی است.

۸- از عوامل مهم شادی و نشاط دنیوی و افزایش نیروی بدنی است.

۹- کار و تلاش هماهنگی با جهان هستی است.

هر ذره که هست اگر غباری است

در پرده مملکت به کاری است

در این پرده یک رشته بیکار نیست

سر رشته بر ما پدیدار نیست

۱۰- کار یکی از نعمت‌های الهی است.

۱. اهمیت و جایگاه کار و تلاش و معیشت

انسان بیکار، انسانی موفق تلقی نمی‌شود.
بیکار عضو بی‌فایده و بی‌ارزش جامعه به حساب می‌آید.
دعای انسان بیکار به اجابت نمی‌رسد.
بیکاران مورد لعن و نفرین اسلام و بزرگان آن هستند.
بیکاری باعث بدبینی غیرواقعیانه به دیگران می‌شود.
بیکاری موجب یأس، ناامیدی، سرخوردگی، احساس
ضعف و بی‌شخصیتی می‌شود.

۱. اهمیت و جایگاه کار و تلاش و معیشت

کار در اسلام:

✘ مومنانِ شاغل، محبوب خداوند هستند.

✘ کسی که برای تأمین مایحتاج خود و خانواده‌اش تلاش می‌کند، پاداش مجاهدان راه خدا را دارد.

✘ طلب روزی حلال، بالاترین و برترین جزء از هفتاد جزء عبادتِ خداوند است.

✘ کسی که شب را در حال خستگی ناشی از کار برای درآمد حلال بگذراند، شب را آمرزیده به سر آورده است.

۱. اهمیت و جایگاه کار و تلاش و معیشت

✘ چهره کسی که برای بی‌نیازی از مردم، رفاه خانواده و کمک به همسایگان در طلب روزی حلال است، در قیامت مانند ماه شب چهارده می‌درخشد.

✘ دستی که برای تأمین مخارج خانواده کار می‌کند، در آتش جهنم نمی‌سوزد.

✘ کسی که با کار و تلاش روزی خود را تهیه می‌کند در قیامت در شمار انبیاء است و ثواب آنان را دارد.

۲. کار در سیره اولیای دین

همه پیامبران و امامان اهل کار و تلاش بوده‌اند و برای تأمین مخارج زندگی خود و خانواده‌شان کار می‌کردند.

هیچ یک از پیامبران و امامان، به رغم وجود کسانی که حاضر بودند با افتخار برای آنان و به جای آنان کار کنند و با وجود امکانات و داشتن منابع مالی لازم، خود را از کار و تلاش بی‌نیاز نمی‌دیدند.

۳. نقش نیت در ارزشمندی کار

یکی از مهم‌ترین ارکان ارزشمندی کارهای اختیاری انسان، نیت و انگیزه فرد از انجام آن است.

کار و تلاش برای تأمین مخارج روزمره زندگی نیز وقتی ارزشمند است که مبتنی بر داشتن نیت و انگیزه خوب باشد.

اگر انگیزه افراد در کار، انگیزه‌های الهی و خدایی باشد، کارشان از ارزش اخلاقی برخوردار خواهد بود، وگرنه دارای ارزش معنوی و اخروی نخواهد بود.

برای یک کار سه نوع هدف می‌توان در نظر گرفت:

اولیه، متوسط و نهایی.

کار برای به دست آوردن پول هدف اولیه است.

کار برای بی‌نیازی از مردم، تأمین مایحتاج زندگی، رفاه خانواده، صله رحم، صدقه و کمک به نیازمندان و ... هدف متوسط است.

اگر هدف اولیه به هدف متوسطی منتهی شود که مورد رضایت خداوند است، نیت درست انتخاب شده است.

۴. رابطه اخلاق و معیشت

در روایات اخلاق نیکو، یکی از عوامل گشایش در رزق و روزی و اخلاق بد، یکی از عوامل تنگدستی و فقر معرفی شده است.

ای ابوذر به درستی که انسان گاهی به دلیل انجام گناه از روزی خود محروم می‌شود.

گنج‌های رزق در اخلاق خوب نهفته است.

اخلاق نیکو موجب زیادت در روزی می‌شود.

معنای ظاهری و عادی این سخنان روشن است؛ اما باید برای تبیین رابطه اخلاق و رزق و روزی، به نکات زیر توجه کرد:

اولاً، «رزق» معنایی عام و گسترده دارد؛ آن منحصر در رزق متعارف از قبیل خوراک، پوشاک، مسکن و ... نیست؛ بلکه شامل رزق‌های معنوی و اخروی از قبیل سلامتی، آرامش، علم، ایمان، عبادت و ... نیز می‌شود.

۴. رابطه اخلاق و معیشت

ثانیاً، در این جهان هیچ پدیده‌ای بدون علت رخ نمی‌دهد؛ اما در ورای این اسباب و علل ظاهری علل و عوامل دیگری نیز وجود دارد که فراتر از درک و فهم بشری است. بنابراین، مصیبت‌ها و محرومیت‌ها و گرفتاری‌ها نیز بدون علت نیستند.

هر چند ما نتوانیم با عقل ناقص و جزئی‌نگر خود رابطه میان گناه و محرومیت از رزق، به ویژه رزق‌های مادی را درک کنیم، باید بدانیم که این رابطه، از نظر قرآن و معارف اصیل اسلامی، رابطه‌ای قطعی و ضروری است.

۵. نقش کار در تربیت و بهداشت روانی

یکی از مهم‌ترین عوامل سازنده شخصیت انسان، کار است.

رابطه میان کار و شخصیت انسان، رابطه‌ای دو طرفه است؛ یعنی همان‌طور که کار، معلول چگونگی و نوع شخصیت انسان است، شخصیت انسان و چگونگی آن نیز معلول و محصول نوع کار و شغل اوست. از آثار تربیتی کار تمرکز قوه خیال است.

حضرت علی: اگر تو نفس خود را به کاری مشغول نسازی او تو را مشغول خواهد کرد.

یکی از مهم‌ترین علل ارتکاب گناه، بیکاری است.

پاسکال: مصدر کلیه مفسد فکری و اخلاقی بیکاری است.

کار بهداشت روانی انسان را تضمین می‌کند.

پاستور: بهداشت روانی انسان در لابراتوار و کتابخانه است

۶. کار و احساس عزت نفس و شخصیت

«هر آینه نقل و انتقال سنگ‌های سنگین از بالای کوه‌ها برای من دوست داشتنی‌تر از منت کشیدن از دیگران است.»

مردم به من می‌گویند که کسب و کار برای تو ننگ است، در حالی که ننگ و خواری در درخواست از مردم است.»

درخواست کمک مالی از مردم (تکدی‌گری و گدایی) به شدت مورد مذمت و نکوهش اسلام و اولیای آن قرار گرفته است.

برخی از عالمان بزرگ اخلاق تصریح کرده‌اند که درخواست مالی از دیگران، در شرایط عادی و برای کسی که وضعیت او به حد اضطرار نرسیده، حرام است؛ زیرا درخواست مالی از دیگران در حقیقت به معنای شکایت از خداوند و ذلت و خواری در برابر غیر خداست.

أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ: عَلَيْكَ بِالْآخِرَةِ تَأْتِكَ الدُّنْيَا صَاغِرَةً
تو مراقب آخرت باش ، دنیا خودش
ذیلانه پیش تو می آید

غررالحکم ج ۲۶ ص ۱۴۴